

“हुท่ง” กับ “มิติของเวลา” ในนวนิยายแปล “ตลอดกาลนั้นนานแค่ไหน”

สายวรุณ สุนทรโทก¹

ตลอดกาลนั้นนานแค่ไหนเป็นพระราชนิพนธ์แปลลำดับที่ 9 ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงแปลจากนวนิยายจีนเรื่อง “หยงหย่วน โหย่ว ตัว หย่วน” (永远有多远) ของเถียนหิง (铁凝) นักเขียนหญิงร่วมสมัยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมมากมาย และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายในปัจจุบัน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเขียนคำนำของหนังสือเล่มนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า “ตลอดกาลนั้นนานแค่ไหนเป็นนวนิยายจีนสมัยใหม่ เป็นนวนิยายรักสะท้อนสังคม ใช้กรู๊ปก๊ิงเป็นฉาก และให้ตัวละครมีวิถีชีวิตโลดแล่นอยู่ในहुท่งสายหนึ่ง” (คำนำ) ในสังคมจีน นวนิยายเรื่องนี้ได้รับความชื่นชมจากนักอ่านอย่างมาก นับว่าเป็นผลงานที่ประสบความสำเร็จเล่มหนึ่งของนักเขียนหญิงผู้นี้

นวนิยายเรื่องนี้กล่าวถึง “ไปต้าลิ่ง” (百大省) หญิงสาวผู้เติบโตในहुท่ง ซึ่งเป็นตรอกเล็กๆ โบราณ เธอใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายท่ามกลางความเจริญอย่างรวดเร็วของกรุงปักกิ่ง ผู้เล่าเรื่องเป็นลูกพี่ลูกน้องได้เห็นปักกิ่งช่วงระยะเวลาผ่านไป 20 กว่าปี ปักกิ่งเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังที่ผู้เล่าเรื่องเปรียบเทียบกับปักกิ่งแต่ก่อนกับปัจจุบันว่า “แต่ก่อน ปักกิ่งทั้งเรียบร้อย ล้ำรวม สมถะ สูงส่ง และโอบอ้อม ผ่อนตาม ตอนนี้นำปักกิ่งเปิดกว้างอย่างคึกคัก เปิดรับผู้คนทั่วไป มีคนต่างจังหวัด

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
saiwaroonn@hotmail.com

ไม่รู้เท่าไรต่อเท่าไรที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในอ้อมอกของปักกิ่ง” (หน้า 7) นวนิยายเรื่องนี้ นำเสนอฉากในซอยเล็กๆ แห่งหนึ่งในกรุงปักกิ่งซึ่งเป็นเมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยความหลากหลายของผู้คน

หุ่่งกับความสำคัญของฉาก

หุ่่ง (胡同) มีที่มาจากศัพท์ภาษามองโกลแปลว่าบ่อน้ำ² ภาษาจีน (มองโกล) เรียกบ่อน้ำว่า huto มีคำอธิบายจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจีนว่าบ่อน้ำในอดีตมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในภาคเหนือของจีนซึ่งมีปริมาณน้ำฝนน้อย ไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค บ่อน้ำแต่ละแห่งจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มาใช้อาศัย ต่อมาจึงมีสร้างบ้านโดยยึดบ่อน้ำเป็นหลัก จากบ่อน้ำนี้เองได้กลายเป็นตรอกเล็กๆ เกิดชอกชอยขึ้นเพื่อระบายอากาศ เพื่อรับแสงแดด หรือเปิดช่องว่างระหว่างบ้าน ทำเป็นถนนหนทางเพื่อสัญจรและกลายเป็นชุมชนขนาดย่อมในที่สุด

ตามบันทึกประวัติศาสตร์ หุ่่งเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์หยวน ประมาณศตวรรษที่ 13 ชาวมองโกลซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ทางภาคเหนือของจีนสามารถโค่นราชวงศ์ซ้องลงได้เพื่อให้สะดวกในการปกครองชาวฮั่นและปกครองทั่วประเทศให้ดียิ่ง กุบไลข่าน ผู้นำของชาวมองโกลจึงตัดสินใจว่า จะย้ายเมืองหลวงไปสู่ปักกิ่งและตั้งชื่อราชวงศ์ใหม่ว่าราชวงศ์หยวน เรียกปักกิ่งว่าเมืองต้าตู หมายถึงนครใหญ่ เมื่อ ค.ศ. 1271 ในขณะเดียวกันการก่อสร้างกรุงปักกิ่งก็เริ่มดำเนินการเป็นการใหญ่

กุบไลข่านได้รับการเสนอแนะจากผู้เสียดายและสถาปนิกว่า ควรสร้างเส้นผ่าศูนย์กลางเส้นหนึ่งผ่านตลอดตัวเมืองจากทางใต้ไปสู่ทางเหนือ บริเวณใจกลางของเส้นผ่าศูนย์กลางเส้นนี้สร้างพระราชวังที่หรูหรา นอกจากนี้ตามสองข้างของเส้นผ่าศูนย์กลางประกอบด้วยถนนอย่างตาหมากรุก มีตรอกเล็กชอยน้อยตัดตรงและติดต่อกันหมดและกำหนดว่า บ้านของสามัญชนต้องเป็นบ้านชั้นเดียวเท่านั้น กำหนดเหล่านี้ได้จัดวางผังเมืองปักกิ่งให้เป็นเมืองที่มีสมดุลและยังทำให้พระราชวังเด่นเป็นสง่าแสดงอำนาจจักรพรรดิเด่นชัดยิ่งขึ้น เพราะอยู่ตรงใจกลางของทั้งเมือง ตรอกเล็กชอยน้อยที่กล่าวมานั้น ก็ก่อรูปขึ้นเป็นหุ่่งสาย ต่าง ๆ ขึ้นมา³

² สารเบาๆ เล่าสู่กันฟัง เรื่อง พาไปชมซอยโบราณ” (หุ่่ง)

³ “หุ่่ง”

หุ่่งมีลักษณะเป็นตรอกเล็กชอกน้อยแต่ก่อนมีหลายพันแห่ง ซึ่งต่างกับถนนอย่างเห็นได้ชัด ดังที่มีผู้อธิบายว่า ความแตกต่างกันระหว่างหุ่่งกับถนนซึ่งภาษาจีนเรียกว่า 街 เจีย แปลว่าถนนนั้นขึ้นอยู่กับความกว้างที่ไม่เท่ากัน ตามการบันทึกของหนังสือเรื่องซีจินจื่อซึ่งเป็นตำนานที่บันทึกประเพณีนิยมชาวกรุงปักกิ่งในสมัยราชวงศ์หยวนบอกไว้ว่า ในเมืองต้าตู มีถนนใหญ่กว้าง 24 ก้าวประมาณ 37 เมตร เรียกว่าต้าเจีย (大街) ถนนเล็กกว้าง 12 ก้าวประมาณ 18 เมตร เรียกว่าเสี่ยวเจีย (小街) ส่วนหุ่่ง (胡同) นั้นกว้างเพียง 6 ก้าว ประมาณ 9 เมตร แต่เป็นช่องว่างระหว่างบ้านเรือนสองฟากสามารถรับแสง ระบายลม และทำให้ผู้คนเดินทางได้อย่างสะดวกหุ่่งที่ยาวที่สุดมีความยาวถึง 3 กิโลเมตรที่สั้นที่สุดนั้นมีความยาวเพียง 25.2 เมตร หุ่่งที่กว้างที่สุดนั้นกว้างถึง 32.18 เมตร และที่แคบที่สุดน่าจะกว้างเพียง 40 เซนติเมตร เรียกว่า ถ้าคนสองคนเดินสวนกัน แต่ละคนต้องหันไปด้านข้างถึงจะผ่านกันได้⁴

ภาพที่ 1 หุ่่งที่ปักกิ่ง

นวนิยายเรื่อง “ตลอดกาลน่านานแคไหน”⁵ ได้เน้นความผูกพันของผู้เล่าเรื่องที่มิต่อหุ่่งตั้งแต่บรรทัดแรกของนวนิยายด้วยประโยคคำถามที่ว่า

⁴ “สาระเบาๆ เล่าสู่กันฟัง เรื่อง พาไปชมซอยโบราณ” (หุ่่ง), ม.ป.ป.

⁵ เรื่องย่อ ไปด้าสิง เด็กสาวที่มีรูปร่างใหญ่ หน้าตาไม่โดดเด่น เธอเติบโตมาในตรอกเล็กๆ ที่มีผู้คนรู้จักกันหมด เมื่อเรียนจบเธอได้ทำงานโรงแรมในเมือง ได้พบกับผู้ชายหลายคนที่เข้ามาในชีวิต แต่ทุกคนจะพูดถึงแต่ความดีของเธอแทนที่จะชื่นชมความงาม ผู้ชายที่เธอประทับใจและคิดจะแต่งงานด้วยคือ กั๋วหิง แต่เขาก็คิดไกลเกินไป เขาอยากไปอยู่ญี่ปุ่น จึงเปลี่ยนใจไปรักกับสาวญี่ปุ่น วันหนึ่งเธอได้พบกับกั๋วหิงอีกครั้ง ที่มาหาเธอพร้อมกับลูก เขากลับมาขอเธอแต่งงาน ความที่เป็นคนดีตลอดกาลของไปด้าสิง ทำให้เธอยอมรับที่จะแต่งงานกับกั๋วหิงและช่วยเหลือเขาเลี้ยงลูกต่อไป

เธอเคยอยู่ในหูกึ่งที่ปักกิ่งไหม เธอคงเป็นเด็กที่โตมาในหูกึ่งที่ปักกิ่งสินะ ถ้าใช้เธอคงจะจำพวกเด็กผู้หญิงในหูกึ่งที่ร่ำเร่ร้างซ่งฟุด แต่ไม่คิดอะไรมาก เธอจำได้ใช่ไหม

ฉันทันเคยอยู่ในหูกึ่งที่ปักกิ่ง เป็นเด็กหูกึ่งคนหนึ่ง ฉันทันไม่เคยลืมพวกเด็กผู้หญิงที่ร่ำเร่ร้าง ซ่งฟุด และไม่คิดมากพวกนั้นเลย ฉันทันมักจะคิดว่า ถ้าไม่มีเด็กพวกนี้ หูกึ่งจะเรียกว่าหูกึ่งหรือไม่หนอ ปักกิ่งจะเป็นปักกิ่งไหม (หน้า 7)

หูกึ่งในปักกิ่งจึงมีบทบาทสำคัญทำให้ผู้อ่านเห็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่แบบชาวบ้านในระดับล่างที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ ดำเนินชีวิตท่ามกลางความเจริญในเมืองใหญ่นวนิยายเรื่องนี้ กล่าวถึงหูกึ่งที่ชื่อว่า “ฟู่หม่าหูกึ่ง” ฟู่หม่า แปลว่าพระราชบุตรเขย ผู้เล่าเรื่องบรรยายอย่างละเอียดให้เห็นภาพของฟู่หม่าหูกึ่งว่าเป็นตรอกเล็กๆ มีร้านค้าเล็กๆ ด้านเหนือ มีร้านขายของชำ ขายผัก ปลา และเนื้อสัตว์ ส่วนด้านใต้เป็นร้านขายเหล้าขายไอศกรีม น้ำหวาน ณ ร้านนี้เองที่ผู้เล่าเรื่องมีเรื่องราวประทับใจในวัยเด็กเมื่อเห็นไปต้าสิงดื่ม น้ำหวานโซดาลูกกลืนผู้เล่าบรรยายว่า “ไปต้าสิง ดื่มต่อมาอีกใหญ่ๆ ฉันทันสังเกตว่าเขาสะดุ้งเพราะความเย็น ขนบนแขนอ้วนกลมลูกซู่เหมือนหนังไก่ เขาดูเหมือนจะหายใจไม่ออก และเหมือนฉี่จะเล็ดออกมานิดหนึ่ง” (หน้า 13) ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพความน่ารักของไปต้าสิงและความใส่ใจความผูกพันของผู้เล่าเรื่องที่ดื่มต่อเธอแม้รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ทำให้ผู้อ่านอดที่จะเอ็นดูเด็กน้อยคนนี้ได้เลย

หูกึ่งกับการสร้างตัวละคร

หูกึ่งในเมืองปักกิ่งเป็นสัญลักษณ์ของความรักความผูกพันและความกลมเกลียวกันระหว่างผู้เล่าเรื่องกับไปต้าสิง ซึ่งมีศักดิ์เป็นลูกพี่ลูกน้อง ขณะเดียวกันหูกึ่งก็แสดงภาพความแตกต่างระหว่างคนที่อพยพจากที่อื่นมาอยู่ที่ฟู่หม่าหูกึ่ง ซึ่งก็จะมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกับไปต้าสิงอย่างเห็นได้ชัด แต่ละคนมีเป้าหมายที่จะมาอยู่ในเมืองใหญ่อย่างมีความสุข เริ่มจากกั๋วหง กั๋วหงเป็นเพื่อนนักศึกษาชายมาจากถิ่นอีสานห่างไกลจากปักกิ่ง ผู้เล่าเรื่องคิดว่า ที่กั๋วหงมาสนใจไปต้าสิงเพราะแค่อยากจะมาอยู่ที่ปักกิ่งเท่านั้นกั๋วหงเป็นตัวละครที่ ทำให้ผู้อ่านเห็นบุคลิกลักษณะนิสัยของไปต้าสิงได้ชัดเจนนยิ่งขึ้น จากการที่เห็นไปต้าสิงซื้อบุหรี่ยักษ์ กุ้งเท้า และทำกับข้าวให้กั๋วหงเชิยุเพื่อนมาจัดงานเลี้ยงให้เขารวมทั้งซื้อหมาขาลายซึ่งมีราคาแพงมากให้หลานของเขา ด้วยเงินที่ได้จากการนำพัดลมไฟฟ้าไปขาย การกระทำที่แสนจะใสซื่อและดีเกินไปของไปต้าสิงล้วนแต่ขัดดอกขัดใจผู้เล่าเรื่อง ดังที่ผู้เล่าบอกว่า “ทำไมเขา (ไปต้าสิง) ต้องทำตัวให้

ด้อยค่าแบบนี้” (หน้า 50) และแล้วในที่สุดกาลเวลาก็พากันหวนจากไป เมื่อเขาได้พบกับเพื่อนนักศึกษาสาวชาวญี่ปุ่น เขาก็เปลี่ยนใจอยากจะไปใช้ชีวิตอยู่ในญี่ปุ่น แทนกรุงปักกิ่ง รักแรกของไป่ต้าสิ่งทำให้เธอผิดหวังเสียใจมาก แต่เธอก็ทำได้ว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่เธอจะถูกเอาเปรียบ เพราะถึงอย่างไร เธอก็ไม่ได้เป็นหญิงงามเหมือนเสี่ยวลิ่วแห่งซีตันที่เธอประทับใจตั้งแต่ในวัยเด็กนั่นเอง

คำว่า หง แปลว่ายิ่งใหญ่ ก้าว 步 คำนี้ อาจจะใกล้เคียงกับ แซ่ก๊วย ซึ่งอาจแปลว่ากำแพงเมืองก็คงจะได้ โดยรวมแล้วคำว่า ก้าวหง อาจจะแปลได้ว่า กำแพงเมืองที่ยิ่งใหญ่กว่าหมิงบัพบาทสำคัญ เขาทำให้ไป่ต้าสิ่งเสียใจมากด้วยการทิ้งเธอ แล้วออกเดินทางไปกับผู้หญิงอื่น ทั้งๆ ที่เขารู้ว่าไป่ต้าสิ่งมีใจให้ แต่แล้ววันหนึ่งเขาได้กลับเข้ามาในชีวิตของเธออีกครั้ง หลังจากชีวิตครอบครัวของเขาพังทลาย เขาเดินทางมาที่ปักกิ่งช่วงเวลาที่มีข่าวว่าทางการจะรื้อหูหนงทิ้ง แล้วสร้างเป็นคอนโดมิเนียม อาจกล่าวได้ว่า ชื่อของก้าวหง มีลักษณะเป็น irony คือ กำแพงเมืองที่ยิ่งใหญ่ได้พังทลายลงเช่นเดียวกับชีวิตของก้าวหงที่ในท้ายที่สุดก็ล้มเหลวอย่างไม่เป็นท่า และเขาเลือกที่จะอ้อมลูกชมซานกลับมาหาไป่ต้าสิ่งซึ่งยอมแต่งงานกับก้าวหงในที่สุดเพราะความสงสารลูกของเขา

ชายอีกคนในชีวิตของไป่ต้าสิ่งคือ กวนเฟิงหยูว เขาเป็นเพื่อนชายทำงานที่เดียวกันกับไป่ต้าสิ่ง หลังจากที่ก้าวหงออกไปจากชีวิตของไป่ต้าสิ่งแล้ว เธอก็พบกับกวนเฟิงหยูว ผู้เล่าเรื่องเปรียบเทียบกับผู้อ่านเห็นภาพความแตกต่างระหว่างกวนเฟิงหยูวกับก้าวหงว่าคนทั้งสองต่างกันมาก กวนเฟิงหยูวชอบอยู่บ้าน ชอบแพชชั่นสตรี ถักไหมพรม เล่นเปียโน และจัดเก็บที่นอนเก่งมาก ขณะเดียวกันผู้เล่าเรื่องก็เห็นความแตกต่างระหว่างไป่ต้าสิ่งกับกวนเฟิงหยูวด้วย ทั้งสองต่างก็ทั้งรูปร่างภายนอกไป่ต้าสิ่งเป็นหญิงตัวสูง กวนเฟิงหยูวเป็นชายตัวเตี้ย อีกทั้งลักษณะนิสัยก็ต่างกัน แม้ว่าทั้งสองคิดวางแผนที่จะใช้ชีวิตร่วมกันแล้วก็ตาม แต่ผู้เล่าเรื่องก็ยังเห็นว่าทั้งสองไม่น่าจะไปด้วยกันได้โดยยุติ จนกระทั่งไป่ต้าสิ่งมีญาติมาอยู่ร่วมห้องคือ เสี่ยวเฟิน

เสี่ยวเฟินเป็นญาติที่เดินทางจากต่างจังหวัดมาเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าและเข้ามาอยู่กับไป่ต้าสิ่งอย่างที่ไม่มีโอกาสปฏิเสธ เสี่ยวเฟินเป็นตัวละครที่ยิ่งทำให้ผู้อ่านเห็นความดี ความใสซื่อของไป่ต้าสิ่ง ซึ่งไม่ใช่อยูในระดับที่ดีมากเท่านั้น แต่ยังอดทนอดกลั้นได้เหนือกว่าคนธรรมดาทั่วไป เพราะนับตั้งแต่เสี่ยวเฟินก้าวเข้ามาอยู่ในปักกิ่ง ชีวิตของไป่ต้าสิ่งก็หมดความสุขเมื่อเธอถูกญาติผู้น้องจับจองเป็นเจ้าของทุกอย่าง รวมทั้งเตียงนอนใหญ่ในห้องนอนของเธอเอง และ

ในที่สุดเสี่ยวเฟินก็ออกไปจากชีวิตของเธอพร้อมกับกวนเฉิงหยู๋ ซึ่งเลือกจะแต่งงานกับเสี่ยวเฟินแทนที่จะเป็นไปต้าสิ่ง ชื่อของเสี่ยวเฟินนั้น แยกออกเป็น 2 คำได้ว่า เสี่ยว แปลว่า เล็ก ส่วนคำว่า เฟินมีหลายความหมาย ในชื่อหญิงสาวจะแปลว่าดอกไม้ (芬) แต่ขณะเดียวกัน ก็มีคำพ้องเสียงของคำนี้ ออกเสียงว่า เฟิน (分) คือมาจากคำว่า 分开 แปลว่า ลาจาก หรือ 分别 แปลว่า แบ่งแยกได้อีกด้วย นับว่าเป็นความชาญฉลาดของผู้เขียนที่ให้ความหมายซ่อนไว้ ทำให้เห็นได้ว่านวนิยายเรื่องนี้ ผู้เขียนตั้งใจสอดแทรกความหมายอย่างลึกซึ้งไว้ในชื่อของตัวละคร เพื่อก่อให้เกิดอรรถรสในการอ่านมากขึ้น

ต่อมาไปต้าสิ่งได้รู้จักกับเซี่ยซินชายหนุ่มที่มาหาบ้านเช่าในฟู่หม่าหู่่ง เขาซึ่งจักรยานเสี่ยวมาชนเธอ ทำให้เธอเกิดแผลถลอกเล็กน้อย เซี่ยซินไปพบห้องเช่าถูกใจแต่เจ้าของไม่ลดราคาให้ ในที่สุดเขาไม่ได้มาอยู่ห้องเดียวกับไปต้าสิ่ง แต่เซี่ยซินกลับสนใจที่จะมาทานข้าวกับเธอบ่อยครั้ง ด้วยคำพูดที่ว่า “คุณดีจริง” (หน้า 70) ความสัมพันธ์ของคนทั้งสองดูเหมือนจะดำเนินไปได้ดี ถ้าไม่เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้นในงานเลี้ยงวันเกิดเซี่ยซิน ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญให้เซี่ยซินเปิดใจและพูดความในใจ แต่เป็นความในใจที่ไปต้าสิ่งและผู้เล่าเรื่องไม่อยากได้ยิน นั่นคือการตำหนิพฤติกรรมต่างๆ ของไปต้าสิ่งที่ขัดหูขัดตาเขา โดยเฉพาะการใช้ชีวิตที่ประมาทของไปต้าสิ่ง เช่น บอกให้เซี่ยซินยืมเงินมากมายทั้งๆ ที่เพิ่งรู้จักกัน หรือพูดโทรศัพท์ไปด้วยขณะทำกับข้าว ฯลฯ คำพูดของเซี่ยซินทำให้ไปต้าสิ่งที่กำลังเมาเหล้า เสียใจและตะโกนไล่หลังเมื่อเซี่ยซินเดินจากไปว่า “ไปเลย แกไม่มีทางได้เจอใครที่ดีเหมือนฉันอีกแล้ว ได้ยินไหม” (หน้า 74) เซี่ยซินทำให้ความหวังความสุขของเธอดับวูบลงเธอมีชีวิตอย่างไม่อาลัยไยดีในอนาคตอีกต่อไป

คนที่มาจากต่างถิ่นล้วนเป็นคนที่แตกต่างกับไปต้าสิ่งอย่างสิ้นเชิง แม้แต่น้องชายแท้ๆ คือไปต้าหมิง ก็เดินเข้ามาในชีวิตของไปต้าสิ่งเพื่อมาดักดวงผลประโยชน์จากเธอเขาอยากจะมาขอแลกบ้านกับไปต้าสิ่ง ตามที่ภรรยาของเขาบอกให้มาขอ เมื่อทั้งสองสามีภรรยาได้ยินข่าวว่าทางการจะสร้างที่อยู่ใหม่หลังจากทุบทุพังในเมืองปักกิ่งทั้งไปแล้ว ทั้งสองก็อยากจะได้ “บ้านใหม่” ซึ่งก็คือคอนโดมิเนียมที่รัฐจะสร้างให้ทดแทนตรอกซอกซอยเล็กๆ ที่เก่าแก่ ทั้งสองจึงอยากจะย้ายมาอยู่ปักกิ่ง มาอยู่คอนโดกลางเมืองใหญ่ และให้ไปต้าสิ่งกลับไปอยู่กับพ่อแม่ที่บ้านเดิมแทนเขา

แน่นอนว่าเมื่อผู้อ่านติดตามชีวิตของไปต้าสิ่งตั้งแต่ต้นเรื่องจนมาถึงตรงนี้แล้วย่อมจะได้ว่า ไปต้าสิ่งผู้เสียสละและรักน้องชายมาก คงยอมที่จะยกบ้าน

ของเธอในพุ่มไม้ทุ่งให้น้องชายและน้องสะใภ้ ทว่าเวลาเดียวกันนั้นเอง กั๋วหงได้มาปรากฏตัวอีกครั้งต่อหน้าเธอพร้อมลูกน้อย เขามาคุกเข่าอ้อนวอนขอให้ไปค้าสิ่งยกโทษเรื่องราวที่แล้วมา และยอมแต่งงานกับเขา กั๋วหงให้เหตุผลที่ขอเธอแต่งงานว่า “เพราะคุณเป็นคนเมตตากรุณา ใจดี คุณเป็นคนบริสุทธิ์ คุณดีเหลือเกิน ผมไม่เคยเห็นใครตัวอย่างนี้มาก่อน และคงไม่ได้เจอคนอย่างคุณอีกแล้วในอนาคต” (หน้า 85) คำพูดขอแต่งงานของกั๋วหงกลับทำให้ไปต้าสิ่งเสียใจแค้นใจมาก เพราะแทนที่กั๋วหงจะขอแต่งงานเพราะความสวยหรือความสาวของเธอ แต่กลับเป็นเพราะความดีมีเมตตาที่ไปต้าสิ่งเคยได้ยินใครๆ พูดถึง เธอมาตลอดจนเธออยากจะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้กลายเป็นคนไม่ดี เพื่อเธอจะได้ไม่ส่งสารกั๋วหง เธออยากจะแค้นเขาให้สาแก่ใจ แต่ผู้อ่านก็เดาเรื่องได้ถูกต้องอีกเช่นเคยว่าไปต้าสิ่งยอมเป็นไปต้าสิ่งตลอดกาล เธอก็คิดที่จะส่งสารกั๋วหงและลูกไม่ได้ เพราะเธอยอมที่จะอยู่กับความสำนึกผิดไปตลอดกาลไม่ได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าตัวละครที่เกี่ยวข้องกับไปต้าสิ่งนั้น ล้วนแต่เข้ามาดักดวงผลประโยชน์จากเธอ ตัวละครเหล่านั้นช่วยให้ผู้อ่านเห็นความดีความบริสุทธิ์ของไปต้าสิ่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ใช่ความดีแบบอุดมคติที่เธอตั้งใจจะทำให้เขาเหล่านั้นมีความสุขสมหวังเท่านั้น แต่เป็นการยอมรับความลำบาก ความทุกข์ยากเพื่อแลกกับความสุขและความสบายใจของเขาเหล่านั้น และของเธอด้วยเช่นกัน ชีวิตของไปต้าสิ่งเป็นชีวิตที่อดทนอดกลั้นแบบหญิงสาวในอุดมคติในภาษาจีนใช้คำว่า เหนินอี้ 仁义 ซึ่งหมายถึงเป็นคนดี มีคุณธรรม รักคนอื่นเหมือนรักตัวเอง กตัญญู มีขันติธรรม เคารพผู้ใหญ่ ไม่เห็นแก่ตัว และยอมเสียเปรียบกับทุกคน ซึ่งนับวันจะหาคนแบบนี้ได้ยากยิ่งในสังคมปัจจุบัน

มิติของเวลาใน “ตลอดกาลน่านแคไหน”

ในชื่อเรื่องมีคำว่า “ตลอดกาล” ซึ่งก็เป็นคำระบุเวลาอยู่แล้ว และยังขยายความด้วยคำถามอีกว่า “นาน แคไหน” ที่จริงคำว่าตลอดกาล ก็มีความหมายชัดเจนอยู่แล้วว่านานตลอดไป แต่ประโยคนี้ชวนให้ผู้อ่านสงสัยว่า เหตุใดจึงตั้งคำถามเช่นนั้น และเหตุใดผู้เขียนจึงบังคับให้ความสำคัญกับเวลาในลักษณะประชดประชัน เมื่ออ่านอย่างละเอียดจะพบว่า ผู้เขียนใช้คำเกี่ยวกับ “เวลา” หลายคำ เช่น เวลานั้น ตอนนั้น สมัยนั้น สมัยก่อน แต่ก่อน เคย หมดสมัย ไปแล้วหลายปีแล้วครั้งแรก ครั้งเดียว หรือแม้แต่เวลาในฉากที่กั๋วหงคุกเข่าขอ

ไปตำสิ่งแต่งงาน ผู้เขียนเล่าเกมประชดว่า “เรื่องแบบนี้เป็นเหตุการณ์ที่คุณยากจะได้เห็นสักครั้งใน 1,000 ปี ผู้ชายตัวใหญ่ที่เข้มแข็ง งามอาจภักดิ์ คุณเข่าตรงหน้าผู้หญิงคนหนึ่ง อ่อนหวานขอร้องไปตำสิ่งซึ่งยากแต่งงานมาหลายปีแล้ว” (หน้า 85) เพียงประโยคที่ไม่ยาวนานกข้างต้นนี้ เราได้เห็นคำบอกเวลาที่ว่า สักครั้งใน 1,000 ปี กับคำว่า มาหลายปีแล้ว คำบอกเวลาเหล่านี้บ่งว่ามีบทบาทสำคัญในนวนิยายเรื่องนี้ ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับเวลาที่ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งรอบตัวแล้ว ยังทำให้เห็นความมั่นคงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยตัวละครเอกที่ได้ปรากฏในนวนิยายตลอดทั้งเรื่อง

ฌ็อง-ปีแยร์ โกลเตนซ์ไตร์² ได้กล่าวถึงความสำคัญของ “มิติเวลาในนวนิยาย” ไว้ในหนังสือการอ่านนวนิยายว่า “การศึกษาระเบียบการเล่าเรื่องที่ผ่านมาก็ได้แสดงให้เห็นว่าในการเขียนแบบตามบรรทัดนั้น มีความเกี่ยวพันระหว่างระเบียบตรรกะกับระเบียบลำดับเวลา...นวนิยายจะไม่เสนอเพียงลักษณะเวลาที่ผูกพันกับความต่อเนื่องของเหตุการณ์อันเป็นการสร้างโครงเรื่องเท่านั้น เวลาในนวนิยายมีหลายมิติและมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างมิติ ข้อเฉลยของนวนิยาย มีส่วนช่วยให้นวนิยายไม่เป็นการลอกเลียนชีวิตที่ดำเนินไปในช่วงเวลา แต่เป็นโลกสมบูรณ์ในตัวเอง”⁶

นวนิยายเรื่อง **ตลอดกาลนั้นนานแค่ไหน** กล่าวถึงเวลาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องไว้สองช่วงคือเวลาในอดีตกับเวลาในปัจจุบัน เวลาในอดีตได้แก่เวลาที่ผู้เล่าเรื่องย้อนกลับไปเกือบบีสิบปีก่อน ขึ้นต้นว่า “สมัยก่อนเมื่อ 20 กว่าปีมาแล้ว ในหน้าร้อนตอนบ่ายๆ” (หน้า 11) ราวต้นศตวรรษที่ 1970 เริ่มตั้งแต่ผู้เล่าเรื่องจำเรื่องราวของเธอกับลูกพี่ลูกน้องได้ ทั้งการแบ่งกันดื่มโซดาน้ำลูกกลืน แต่เธอได้ดื่มมากกว่า และการแย่งสระผมก่อนไปอาบน้ำ ทำให้ไปตำสิ่งต้องรับจนสระผมไม่สะอาด ผู้เล่าเรื่องเห็นปอยผมของไปตำสิ่งยังมีแซมฟูไซติดยอยู่ เธอรู้ดีว่าเป็นเพราะเธอใช้เวลาสระผมนานเกินไปนั่นเอง สิ่งที่ผู้เล่าเรื่องจดจำฝังใจมาถึงปัจจุบันกลับเป็นเรื่องเล็กๆ ที่ทำให้ผู้อ่านเห็นลักษณะนิสัยใจคอของไปตำสิ่งมาตั้งแต่เด็กจนเติบโต เธอก็เหมือนเด็กหญิงทั่วไปที่อยากให้คนชมว่าสวย แต่เธอกลับถูกดูถูกว่าเป็นประจำ ว่าเป็นคนโง่งที่ทำเงินหาย เวลาในอดีตบอกให้ผู้อ่านทราบว่ ไปตำสิ่งเป็นคนดีที่มีมักจะเสียเปรียบคนอื่นเสมอ เหมือนกับว่าเธอจะรู้ไม่ทันคนอื่น และยอมให้คนอื่นเอาเปรียบเธอไปตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

² ฌ็อง-ปีแยร์, 2541, หน้า 189

ส่วนเวลาในปัจจุบัน ผู้เล่าเรื่องแยกให้เห็นความเปลี่ยนแปลงแตกต่างอย่างชัดเจน ดังที่บรรยายเหตุการณ์ในปัจจุบันที่ต่างกับแต่ก่อนไว้ว่า “ฉันยืนที่ปากทางเข้าหุ่่งแห่งหนึ่ง ยืนบนบันไดหินสีเขียวคล้ำที่มีอยู่ 2 ชั้น มองขึ้นไปข้างบนเป็นชายคาทรงกระเบื้องสีเทาเก่าๆ สมัยก่อนได้ขายคาเคยมีประตู แต่เดี๋ยวนี้ก่ออิฐสีเขียวเทาทั้งปัดตายไปนานแล้วไม่มีคนอยู่ ขึ้นบันไดหินสีเขียวคล้ำพังไปบางส่วนแล้ว ชายคากว้างใหญ่เก่าคร่ำคร่า สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้ฉันรู้ว่าฉันยืนอยู่ในปักกิ่ง จะเป็นอื่นไปไม่ได้” (หน้า 9) คำที่ระบุมิติของเวลาที่ว่า สมัยก่อน เคยมีไปนานแล้ว ไป...แล้ว เก่าคร่ำคร่า คำเหล่านี้หมายถึงความเป็นอดีตได้เปลี่ยนไปแล้ว เป็นคำตรงข้ามกับคำว่า เดี๋ยวนี้ ตอนนี้ ขณะนี้ เวลา นี้ และคำคั้นนี้ คำเหล่านี้ระบุความเป็นปัจจุบันของปักกิ่ง ที่มีสิ่งปลูกสร้างใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายเช่น ห้างสรรพสินค้าซื้อตุ โรงแรมเทียนหลุนหวงเฉา ตลาดซินตงอัน ร้านลาฟาแยต และร้านเหลยหมิง ฯลฯ ในตอนท้ายเรื่อง หุ่่งกำลังจะถูกปรับเปลี่ยนไปเป็นคอนโดมิเนียมสมัยใหม่ มิติของเวลาที่ค่อยๆ กลืนกินสภาพบ้านเมือง และวิถีชีวิตของชาวบ้าน รวมทั้งความรักความผูกพันของคนในเมือง แต่ดั้งเดิมให้หมดไปพร้อมกับการขยายตัวของชุมชน ความเจริญที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งของปักกิ่งก็เป็นเช่นเดียวกับจิตใจของคนที่นี่วันจะเห็นแก่ตัวมากขึ้น ความดีของไป่ต้าสิ่งได้กลายเป็นความล้าหลังไปแล้วที่จะใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน และไม่ว่าเวลาจะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของปักกิ่งไปเพียงใด แต่ไป่ต้าสิ่งเวลานี้ ยังคงเป็นเช่นเดิมเหมือนกาลก่อน ดังที่ผู้เล่าเรื่องสรุปไว้ในตอนจบเรื่องด้วยสองประโยคที่ขัดแย้งกันว่า

“ก็เพราะไป่ต้าสิ่งเป็นคนที่ไม่มีความหวังจะเปลี่ยนแปลงได้ ฉันจึงเกลียดเขาตลอดกาลตลอดกาลนานแสนนานแค่นั้น

ก็เพราะไป่ต้าสิ่งเป็นคนที่ไม่มีความหวังจะเปลี่ยนแปลงได้ ฉันก็เลยรักเขาตลอดกาลตลอดกาลนานแสนนานแค่นั้น

ก็เพราะความรักและความเกลียดฉันเองที่ฉันจะเป็นผู้เฝ้าดูที่ซื่อสัตย์ของปักกิ่งไปตลอดกาล แม้ว่าหุ่่งต่างๆ ในปักกิ่งจะถูกทำลายราบเรียบเป็นหน้ากลองไปแล้วก็ตาม

อา! ตลอดกาลนานแสนนานแค่นั้น” (หน้า 90)

นวนิยายเรื่องนี้ ตั้งชื่อเรื่องว่า ตลอดกาลนานแสนนานแค่นั้น ในลักษณะของภาพพจน์ปฏิเสธ คือเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพราะคำตอบมีอยู่ในตัวเองแล้วว่า “ตลอดกาล” แม้ว่าคำนี้จะขัดแย้งกับสัจธรรมที่ว่าสรรพสิ่งย่อม

เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาก็ตามแต่ตัวละครเอกอย่างไปต้ากลับติดอยู่กับความเป็นตัวของตัวเอง เป็นอย่างที่เคยเป็นมาตั้งแต่อดีต และไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่นได้ ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใด และแม้ว่าสรรพสิ่งรอบตัวจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เธอก็ไม่เคยเปลี่ยน คือเป็นคนดีแบบ “เหรินอ” ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในคำนำว่า “ชื่อเรื่องว่า ตลอดกาลนานแค่ไหน อาจเป็นทั้ง “คำถาม” และ “คำตอบ” ที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้กับผู้อ่านในโลกยุคใหม่ ผู้อยู่ในโลกอันมีวัตถุและผลประโยชน์สำคัญเหนืออื่นใด ผู้อยู่ในโลกยุคใหม่นั้นย่อมยากจะมีศรัทธาเชื่อมั่นต่อ “ความดีตลอดกาล” หรือ “ความรักตลอดกาล” (หน้าคำนำ)

ผู้เขียนนวนิยายเรื่องนี้ตั้งใจจะให้ไปต้าสิ่งเป็นตัวละครที่แสดงถึงความใสซื่อเหมือนความหมายของชื่อเธอ ที่เลือกจะเป็นคนดีตลอดกาล เป็นคนที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงไปในทางร้ายได้ ซึ่งขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมรอบตัวในยุคปัจจุบัน ที่นับวันจะเปลี่ยนแปลงไปในทางสังคมวัตถุนิยม หูท่งหรือถนนสายเล็กสายน้อยที่ซ่อนอยู่ตามตึกเก่าในนครปักกิ่ง ต้องถึงกาลอวสานเพื่อสร้างคอนโดมิเนียมให้คนรุ่นใหม่ได้อาศัยอยู่อาศัย กรุงปักกิ่งเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญทางวัตถุ เราเรียกการเปลี่ยนแปลงนี้ว่าเป็นความเจริญรุ่งเรืองแบบสังคมบริโภคนิยม แต่ไปต้าสิ่งกลับเป็นเสมือนวัตถุดิบโบราณ ที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงไปไม่อาจปรับตัวให้ทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ได้ไปต้าสิ่งจะมีชีวิตอยู่ต่อไปท่ามกลางความเป็น “เหรินอ” ของเธอ เธอจะมีความสุขที่เลือกจะเป็นเช่นนี้ไปตลอด เชื่อได้ว่าผู้อ่านทั้งหลายจะยังคงรักเธอ และยอมรับในความเป็น “เหรินอ” ไม่ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงสรรพสิ่งไปมากน้อยเพียงใดก็ตาม

หมายเหตุ : ขอขอบคุณคุณวรารักษ์ กนกโชติเลิศ ที่ช่วยเติมเต็มภาษาจีนในบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

ฌ็อง-ปีแยร์โกลเด็นชไตน์ (เขียน). วัลยา วิวัฒน์ศร (ผู้แปล). (2541).

การอ่านนวนิยาย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ผู้แปล). (2557). *เฉยเหินง,*

ตลอดกาลนานแค่ไหน. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สถานีวิทยุซีอาร์ไอ (CHINA RADIO INTERNATIONAL). (2010).

ลักษณะเด่นของหูท่งกรุงปักกิ่ง (1). ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก

<http://thai.cri.cn/247/2013/08/28/225s212982.htm>

สถานีวิทยุซีอาร์ไอ (CHINA RADIO INTERNATIONAL). (2010).

ลักษณะเด่นของหูตงกรุงปักกิ่ง (2). ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558, จาก

<http://thai.cri.cn/247/2013/08/28/225s212983.htm>

สถานีวิทยุซีอาร์ไอ (CHINA RADIO INTERNATIONAL). (2011).

สารเบาหวานสู่กันฟังเรื่องพาไปชมซอยโบราณ (หูตง). ค้นเมื่อ 15 มกราคม

2558, จาก <http://thai.cri.cn/247/2011/07/06/242s187990.htm>

สถานีวิทยุซีอาร์ไอ (CHINA RADIO INTERNATIONAL). (2013). หูตง (1).

ค้นเมื่อ 18 มกราคม 2558, จาก

<http://thai.cri.cn/247/2013/08/05/102s212292.htm>

สถานีวิทยุซีอาร์ไอ (CHINA RADIO INTERNATIONAL). (2013). หูตง (2).

ค้นเมื่อ 18 มกราคม 2558, จาก

<http://thai.cri.cn/247/2013/08/05/102s212293.htm>